

VAIKO VAIDMENYS DISFUNKCINĖSE ŠEIMOSE

Stebint ir dirbant su vaikais iš šeimų, kuriose vienas iš tėvų arba abu tėvai piktnaudžiauja alkoholiu, pastebėta, kad dažniausiai vaikas prisiima vieną iš šešių vaidmenų:

- 1) **Geras vaikas (herojus, taikdarys):** įtraukiamas į trianguliaciją, parentifikaciją.
- 2) **Probleminis vaikas arba maištautojas (atstumtasis):** atitraukia dėmesį nuo šeimos problemų.
- 3) **Atpirkimo ožys:** kaltinamas už šeimos problemas.
- 4) **Pamestas vaikas:** nematomas vaikas, kurio poreikiai ignoruojami.
- 5) **Žavingas, charizmatiškas vaikas:** humoro naudojimas siekiant nukreipti dėmesį nuo disfunkcinės šeimos esminių problemų.
- 6) **Sumanytojas:** naudojasi kitais šeimos nariais tenkindamas savo poreikius ir norus.

Geras vaikas paprastai yra šeimos numylėtinis, tobulas vaikas, su kuriuo lyginami kiti šeimos vaikai. Šio vaiko pasiekimai ir sėkmės leidžia šeimai ignoruoti kitas esmines problemas. Šis vaikas yra tarsi įrodymas, kad tėvai turi puikias tėvystės kompetencijas, o problemų neegzistuoja. Šie vaikai dažnai atrodo brandesni nei jų bendraamžiai, ko tėvai irgi didžiuojasi. Tačiau šie vaikai dažnai yra parentifikacijos (kai vaikas dėl šeimos disfunkcijos yra priverstas prisiimti suaugusiųjų vaidmenis) ir trianguliacijos (kai vaikas pasitelkiamas mažinant bendravimo įtampą tarp kitų šeimos narių) aukos. Užaugę jie dažnai jaučiasi negalintys suklysti, turi žemą savivertę, polinkį į perfekcionizmą, nemoka savimi pasirūpinti.

Probleminis vaikas, taip pat kaip ir geras vaikas, gauna tėvų dėmesį, tačiau neigiamą. Paprastai šis vaikas turi įvairių elgesio problemų, maištauja ir konfliktuoja su tėvais taip tapdamas šeimos atpirkimo ožiu ir atitraukdamas dėmesį nuo esminių šeimos problemų. Vaikas gali tapti atpirkimo ožiu ir dėl to, kad turi fizinę ar psichikos negalią – taip jis gauna šeimos dėmesį.

Pamestas vaikas, skirtingai nuo prieš tai aptartų vaidmenų, auga nepastebimas, vienišas ir nekeldamas jokių rūpesčių savo tėvams. Jiems gali galioti nerašyta šeimos taisyklė: „vaikai šeimose turi augti nepastebėti ir negirdimi“.

Charizmatiškas (kartais dar vadinamas klounas) **vaikas** naudoja humoro jausmą mažindamas įtampą šeimoje. Juokaudamas jis minimizuoja ar nuvertina šeimos problemas taip vėlgi atitraukdamas dėmesį nuo esminių problemų sprendimų.

Tuo tarpu **sumanytojas** naudojasi kitais šeimos nariais ir bendrai susiklosčiusia šeimos situacija tekindamas savo norus ir poreikius. Jis linkęs į manipuliavimą ir paprastai palaiko tik paviršutiniškus santykius su šeimos nariais.

Literatūra:

Al Ubaidi, B. A. (2017). Cost of growing up in dysfunctional family. Journal of Family Medicine and Disease Prevention. Vol. 3, Issue 3.